

sítése érdekében nemcsak meddők maradtak, hanem merőben károsak. A hírhedt „Minden a miénk” analógiájára az ő pedagógiai hitvallásuk a proletárság boldogításában és boldogulásában merül ki a „kapitalisták”, értsd a polgárság rovására.

Hogy tárgyilagosságunkat e szélsőséges írással szemben is beigazoljuk, elfogulatlanul megállapítjuk, hogy a szerzőnek egynémely tekintetben igaza van. Így pl. az *Eltern als Erzieher* (69—76. l.) című fejezetben helyesen utal arra, hogy a szülők híján vannak a nevelésre szükséges elemeknek és lehetőségeknek, mert „a pedagógia ma tudomány, amelyet meg kell tanulni és tudományos módszerekkel alkalmazni.” Ámde ez nem csupán a proletárcsaládra áll, hanem a polgárra is, mert „a környezet erősebb a szülőknél” tétel mindkettőre érvényes. A meleg otthon (*trautes Heim*) ma már ritkaságszámba megy, az anyák javarésze egész nap munkával van elfoglalva, a gyermekmunkások száma ijesztő mértékben nő. Itt azonban hirtelen nagyot kanyarodik szerzőnk, amikor azt állítja, hogy a család még kellő előfeltételek és kedvező viszonyok mellett sem képes megfelelő osztályharcosokat nevelni, a munkástömegeket felszabadítani s erre a gazdasági és politikai küzdelemre csupán a kommunista párt, mint olyan, hivatott. Tanulságos az a körülmény is, hogy szerzőnk szélsőséges tagadó szelleme ellenére a „polgári pedagógia” egynémely intézményének létjogosultságát nem tagadja, sőt annak tárházából kölcsönzi fegyvereit. Így pl. a cserkészekről szólva (112. l. f.), amelynek módszereit a hagyományos polgári pedagógiával szemben „forradalmiaknak” minősíti, mert a gyermek tanulmányozásán és lélektanán alapszanak, mégis az intézmény, a „*weiße Pfadfinder*” (fehér cserkészek) proletárelles irányzatát az általuk szervezett „*rote Jungpioniere*” (vörös ifjú úttörők) intézményével látja ellensúlyozottnak. Külön fejezetben szól a gyermeklapokról és mellékletekről, a színházról és moziról s a gyermektömegek e szervezetlen befolyásolási eszközeit természetesen szintén a proletár-kommunista eszmék szolgálatába óhajtja állítani.

Mindent összefoglalva, megállapíthatjuk, hogy Hoernle könyve mély bepillantást enged a kommunisták pedagógiai (?) törekvéseibe, de ezeknek meg- és felismerése a józan s elfogulatlan olvasók táborából nem lesz képes új híveket szerezni, hanem ellenkezőleg, még jobban meg fogja őket szilárdítani abban a hitben, hogy a gyermek- és embernevelésben *nem* a gyűlöletet és a gyűlölködésre való féktelen izgatást, hanem a kölcsönös megértést és a *szeretetet* illeti meg az elsőség. Ne mérget, hanem balzsamot csepegtessünk a fiatal lelkekbe!

kf.

L. Helmer—H. Kaindlstorfer: *Neue Beiträge zur Methodik des erkundlichen Unterrichts.* (8-r., 330 l.) Franz Deuticke kiadása. Wien und Leipzig. 1929.

Az osztrák geográfus tanárnemzedék a bécsi egyetemen évek hosszú sora óta *Becker Antal* lektortól nyeri a földrajztanítás módszertanába való bevezetést. A mester születésének hatvanadik évfordulója alkalmából a hálás tanít-

ványok a címben jelzett kötettel siettek a jubileumra. Nem rendszeres módszertan. Hisz arra talán nem is lett volna szükség, mert azt *Becker* már jóval a világháború előtt megírta úgy, hogy főbb megállapításai ma is érvényben vannak. E helyett a tanítványok az azóta időszzerűvé, mintegy divattá vált kérdéseket vették tárgyalás alá és ebből fonták az emlékezés koszorúját. Kérdés már most, hogy a mai földrajztanításnak melyek a divatos, időszzerű kérdései. Az egyik a pszichológiának egyre nagyobb térfoglalása. Eddig is megvolt, de nem ilyen mértékben. A kötet munkatársai közül *Simonics* és *Zeman* dolgozata mozog ezen a téren. Az előbbi a földrajztanár lelki portréját igyekszik megrajzolni az újabban divattá vált típus-módszer segítségével. A honismertetés fontosságát és gyakorlati alkalmazását már a mester is kidolgozta gyakran forgatott módszertanában. Ehhez szolgáltat adatokat *Weyrich*, amikor tanulmány tárgyává teszi a honismertetésnek az osztrák iskolákban való térfoglalását és fokozatos érvényrejutását. Honi területen mozog *Feichtinger* Frida dolgozata is. Azt vizsgálja, hogy a földrajztanítás keretébe hogyan és milyen irodalom vonható be. Erősen osztrák, azaz helyi színezetű *Bodo* és *Fadrusz* dolgozata is. Az első a gazdaságföldrajzi, az utóbbi pedig a politikai földrajzi tételek és eszmék megvalósításának, érvényesítésének lehetőségét kutatja a jelenlegi tanügyi keretek között. Szintén honi vonatkozású *Helmer* fejtegetése a kirándulásokról. Tele van szebbnél-szebb példákkal és valósággal kánonját adja ennek a kérdésnek a bécsi iskolák számára. Míg az eddig említett dolgozatok túlnyomóan és elsősorban az osztrák kollégákat érdeklik, addig *Kaindlstorfer*, *Hympan*, továbbá *Lettmayer* dolgozata annyira általános jellegű és időszzerű, hogy a kis Ausztrián kívül állókat is érdekli s méltán. Az első azt kutatja, hogy az iskolai atlasz és a topográfiai térkép hogyan egészíthetik ki egymást kölcsönösen az oktatásban. Fejtegetéseinek eredménye, hogy mivel a topográfiai térképek anyagban gazdagabbak az atlasznál, a finomabb részletek kidolgozása alkalmával feltétlenül reájuk kell támaszkodni. *Hympan* a képnek és különféle fajainak az oktatásban való felhasználhatóságáról elmélkedik. Alapos dolgozata kiterjed még az első pillanatban távol állónak látszó kérdésekre is, mint például, hogy be lehet-e vonni munkánkba a plakátot mint segédeszközt. Különösen ügyes a kéziképek csoportosítása. *Lettmayer* az egyik legnyüzögőbb darazsfészekbe, a filmkérdésbe nyúl. Teljesen tárgyilagosan ismerteti a pro és kontra véleményeket, majd keresi azt az alapot, amelynek segítségével a geográfiai filmeket osztályozni lehetne, végül kutatja, hogy az eddigi segédeszközökkel milyen kapcsolatba hozható és miképpen illeszthető be további munkánkba. Fejtegetése az ezt tárgyaló irodalomban a legalaposabbak közé tartozik. Higgadt megállapításait minden geografus-pedagógus elfogadhatja. A kötet gazdag tartalmát néhány kép is díszíti. Mintául akarnak szolgálni arra, hogy a földrajztanár miképpen járulhat hozzá valamely vidék tudományos feldolgozásához. *Becker* eszméit általánosan használt módszertanából a magyar geografusok is eléggé ismerik és ezért a jubileum alkalmával mi is csatlakozhatunk hűséges tanítványaihoz.

Karl János.